



Prof. GÜLER
ERTAN

Arel Üniversitesi
Grafik Tasarım Bölümü Öğr. Üyesi

Fotoğrafları nasıl değerlendiririz?

“Fotoğrafları nasıl değerlendirirsiniz?" sorusunun tarafıma sorulması üzerine bu konuda hazırladığım bir metni sizlerle paylaşmak istedim. Fotoğraf, iki farklı değerlendirme metodu ile yorumlanabilir. Bu değerlendirme metodlarından biri teknik açıdan değerlendirmedir. Diğeri ise; içerik analizi, biçimsel ve içeriksel değerlendirmedir. Fotoğraf karelerinde ilgi odağının belirlenmiş olup olmaması, değerlendirmede son derece önemlidir. Fotoğrafın değerlendirmesindeki bir diğer önemli nokta, ışığın kaynağıdır. Fotoğrafta kullanılan ışık doğal ya da yapay olabilir.

Yapay ışık, düzeltme filtreleri veya sayısal sistemde bu ayarlar fotoğraf makinesinin üzerinde yapılabilir. Gün ışığında fotoğraf ise, ışık durumuna göre günün en uygun saatlerinde çekilmelidir. Işık en önemli etkenlerden biridir çünkü fotoğrafta üçüncü boyut ışık ile elde edilir. Kar, su, beyaz ve siyah zeminler pozlandırılırken bulunulan koşullara uygun olarak eksi veya artı pozlandırmalar yapılabilir. Kompozisyon kurallarına daima özen gösterilmelidir. **Bu kurallar; ritmik yapı, ufuk çizgisi, doku ve detay, kontrast ayarı, doğru baskı, yalınlık (konu ile ilgisi olmayan ve leke dağılımının dengesini olumsuz etkileyen görüntülerin**

kadraj dışında bırakılması)

Optik bilgiler (Mimari çekimlerde perspektif bilgileri, renklerin uyumu veya zıtlığı)

Ton değerleri siyah-beyaz ve renkli baskılar için photoshop ve benzeri yazılımlarda yapılan işlemler v.b. olarak sıralanabilir.

Fotoğrafa diğer bir açıdan baktığımızda ise fotoğraf, resim sanatına kıyasla daha kolay görünse de gerçek bu değildir. Fotoğraf, çekimlerinde sabır, titizlik, optik ve ışık bilgisinin yanı sıra estetik, kompozisyon ve öngörü isteyen bir iştir. Örneğin fotoğrafçının düşüncelerinin gerçekleştirebil-



mesi için istenmeyen objelerin veya canlıların kadrajdan çıkıp gitmesini bekleme ve konuya bakış açısını belirlemek aynı zamanda ışığın durumunu da daima kontrol altında tutma mecburiyeti vardır. Çekilen fotoğraflar, bizleri günümüzden geçmişimize bağlar. Her bir fotoğraf karesi o kayıp zamanları

bize yeniden yaşatan anları vurgularken izleyicinin de ilgisini çekip üzerinde düşündürmelidir.

Görüntülerin analizi; biçimsel ve içeriksel olarak yapılabilir. Biçimsel analiz, görüntünün estetik öğelerinin okunmasıdır. Bunlar; doku, çizgi, şekil, kontrastlık vb. estetik ve kompozisyon gibi öğelerin

incelenmesi ve yorumlanmasıdır. Bu öğelere kısaca, fotoğraf okumalarındaki teknik analizler de diyebiliriz.

İçerik analizi

Görüntülerden anlam çıkarabilmek için yapılan analizdir. Görüntünün düşünsel düzeyi ya da yapısıdır.



Sanatçının görüntüyü oluşturduğu dönemin ve yerin tarihsel ve toplumsal durumu, görüntüyü okuyan kişinin siyasal, kültürel ve sanatsal birikimi son derece önemli bir role sahiptir. Bu değerlendirme yöntemi, kişisel olmayan, bilimsel bir bakış açısı gerektirir. Analiz etmek, ideolojik bir eylemdir. Söz konusu görüntü, sanat nesnesi olsa da olmasa da iletişim ile ilgilidir. Görsel iletişim en hızlı ve en kalıcı biçimde insanların belleklerinde yer alır ve etkiler. Siyaset, iktisat, sanat ve felsefe birbirinden soyutlanamaz. Öz'ü görüntüden, içeriği ise biçimden ayrı düşünemeyiz. Öz ile görünüşün özdeşliği, niceliği yani nesnelliği verirken, içerik ve biçim niteliği yani gerçekliği verir. Nesnel gerçeklik denilen kavrama da böyle ulaşılır. Görselleri analiz ederken; "Bu görselde ne var?", "Konusu nedir?", "Ne kadar başarılı?", "Neyi anlatmak istiyor?", "Sanat ürünü mü yoksa değil mi?" sorularının yanıtını ararız.

Nietzsch'e insanlığın iki temel sorunu vardır: Adaletsizlik ve anlamsızlık. Birine karşı hukuku bulduk, diğerine karşı sanatı... Ama insanlar hukuka ulaşamadı, sanat ise insanlara. Bir nesnenin sanat olabilmesi için nitelik taşıması gerekmektedir. Bu nitelik, sanat eserinde bulunması gerekli olan kaideler ve temel kurallar ile kazanılabilir. Sanatı, imgeler aracılığı ile, gerçekliğin yeniden üretilebilmesi olarak düşünebiliriz. Gerçeklikten söz ettiğimizde ise, anlamaktan ve yorumlamaktan söz etmiş oluruz.

Teknik değerlendirmeler

Teknik açıdan kompozisyonun değerlendirilmesinde en önemli noktalardan biri altın orandır. Kompozisyonun kuralı olan altın oran (altın kesit), (yaklaşık 2100 yıl önce) M.Ö. 1. Yüzyılda Romalı mimar Vitruvius tarafından konunun



kitabı yazılmıştır. Günümüze kadar pek çok kişi tarafından bu konu ile ilgili kitaplar yazılmaya devam edilmiştir. Altın oran, Mısır ve Yunanlıların tüm sanat dallarında kullandıkları bir kuraldır. Formülü ise şudur: $CB/AC = AB/CB = 1:1.618$ Bu oranın değeri her ölçü için, 1.618 dir. Bu doğru parçasının (AB) altın orana uygun biçimde iki parçaya bölünmesi gerektiğinde, bu doğru öyle bir noktadan (C) bölünmelidir ki, küçük parçanın (AC) büyük parçaya (CB) oranı, küçük parçanın (CB) bütün doğruya (AB) oranına eşit olsun. Fibonacci sayısı dizisindeki sayıların birbirleriyle oranı olan ve altın oran denilen 1,618 sayısı; doğada, sanatta ve hayatın her alanında görülen ve estetik ile bağdaştırılan bir sayıdır. Fibonacci dizisi, her sayının kendinden önceki sayı ile toplanması sonucu oluşan bir sayı dizisidir. Bu şekilde devam eden bu dizide sayılar birbirleriyle oranlandığında altın oran ortaya çıkar, yani bir sayı kendisinden önceki sayıya bölündüğünde altın orana gittikçe yaklaşan bir dizi

elde edilir. Bu da bir Fibonacci dizisidir: 4, 4, 8, 12, 20, 32, 52, ... Çünkü Fibonacci dizisi herhangi iki sayıdan başlayabilir.

Kompozisyonu etkileyen faktörlerden bir diğeri ise, fotoğrafçının bakış ve yerleştirme açılarıdır. Düşey yerleştirilmiş bir kompozisyonda, dinamizm ve iddialılık duygusu, yatay yerleştirilmiş bir kompozisyonda ise sadelik duygusu ön plana çıkar. Kare içindeki diyagonal hareketler de bize dinamizmi algılatır. Bütün bu genel kuralların yanı sıra kompozisyon içindeki yatay, dikey ve diyagonal çizgilerin, dairesel formlar, üçgenler, kareler, dikdörtgenler gibi geometrik formlar da anlatmak istediğimiz mesajı iletebilmemizi kolaylaştırabilir ve güçlendirebilir ya da zayıflatabilir. Bu etkiler, altın oran düşünülmeden de kullanılabilir. Fakat hangi durumda olursa olsun, fotoğrafı oluşturanlar; optiğin bilinçli kullanımı, bakış açısı, netlik, ışık, renk, ton değerleri, net alan derinliği gibi doğru verilerden oluşan fotoğraf karesi, doğru ve etkileyici olacaktır. 📌

